

Міністерство освіти і науки України
Міністерство молоді та спорту України
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації
Вища лінгвістична школа в Ченстохово (Польща)
Гомельський державний університет імені Франциска Скорини (Білорусь)
Шуменський університет «Єпископ Костянтин Преславський» (Болгарія)
Благодійний Фонд The LEGO Foundation (Королівство Данія)
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Національна академія педагогічних наук України
Відділення вищої освіти Національної академії педагогічних наук України
Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Бердянський державний педагогічний університет
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: СВІТОВІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ, УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

МАТЕРІАЛИ

**II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(6-8 червня 2019 р., м. Мелітополь, Україна)**

Мелітополь
2019

УДК 378.091.21:005.322 (043.2)
О 75

Рекомендовано до друку вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.
Протокол № 14 від 28.05.2019 р.

О 75   **Особистісно-професійний розвиток учителя Нової української школи: світові освітні практики, український контекст:** Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (6-8 червня 2019 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 315 с.

ISBN 978-617-7566-80-8

У збірнику висвітлено головні напрацювання щодо реалізації Концепції Нової української школи. Обґрунтовано необхідність змін змісту і структури організаційно-методичного забезпечення, пошуку інноваційних підходів, активних форм і методів навчання. Визначено особливості готовності педагогів до змін в умовах впровадження Концепції Нової української школи. Зроблено акцент на важливості професійного розвитку сучасного вчителя.

Друкується в авторській редакції.

ISBN 978-617-7566-80-8

УДК 378.091.21:005.322 (043.2)
©Автори матеріалів, 2019

Огульчанська Оксана Анатоліївна

**БІНАРНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УМОВАХ НУШ 197**

Озерова Тетяна Ярославівна

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 201**

Попадич Олена Олександрівна

Староста Володимир Іванович

**ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-
ПЕРШОКУРСНИКІВ..... 206**

Попова Ольга Іванівна

**ЛІНГВОМЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 211**

Прохорова Лариса Анатоліївна

Гришко Світлана Вікторівна

Нешиа Олександр Вікторович

**ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ШКІЛЬНОГО КУРСУ
ГЕОГРАФІЇ В УКРАЇНІ 214**

Пюрко Ольга Євгенівна

Туровцева Наталя Миколаївна

Пюрко Владислав Євгенович

**РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНОЇ СКЛАДОВОЇ
ПРИ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ
В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКОЛИ..... 220**

Сегеда Наталя Анатоліївна

**ГУМАНІТАРНІ МАРКЕРИ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА..... 230**

Прокоф'єва Олеся Олексіївна

Прокоф'єва Ольга Анатоліївна

Смірнов Богдан Ігорович

**ШКІЛЬНИЙ БУЛІНГ: ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНА
ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПРЕВЕНЦІЇ 235**

<i>Сюсюкан Юрій Миколайович</i> <i>Альошина Альона Сергіївна</i>	
ФОРМУВАННЯ ВЧИТЕЛЕМ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ.....	239
<i>Степанюк Катерина Іванівна</i>	
ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ	244
<i>Стрілець Олена Володимирівна</i> <i>Карпенко Олександра Геннадіївна</i>	
ЗАДАЧІ З ЕКОЛОГІЧНИМ ЗМІСТОМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЦІ.....	249
<i>Таблер Тетяна Іванівна</i>	
ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ ІГРОВІ РЕСУРСИ ЯК ІНТЕРАКТИВНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	254
<i>Титаренко Олена Іллівна</i> <i>Маракасова Катерина Андріївна</i>	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ.....	259
<i>Титаренко Олена Іллівна</i> <i>Раткова Вікторія Олегівна</i> <i>Титаренко Олена Іллівна</i> <i>Шерстобітова Кристина Володимирівна</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ	264
<i>Троїцька Тамара Серафимівна</i> <i>Троїцька Олена Михайлівна</i> <i>Поправко Ольга Вікторівна</i>	
КОНСТРУКТИВІЗМ І ДІАЛОГ У ВИКЛИКАХ СУЧАСНІЙ ТРАДИЦІЙНІЙ ОСВІТИ	273
<i>Чередник Лідія Миколаївна</i>	
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОДНА З ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГОТОВНОСТІ ДО ТОЛЕРАНТНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	278

КОНСТРУКТИВІЗМ І ДІАЛОГ У ВИКЛИКАХ СУЧАСНІЙ ТРАДИЦІЙНІЙ ОСВІТИ

Троїцька Тамара Серафимівна

*доктор філософських наук, професор
кафедри історії, археології і філософії*

Троїцька Олена Михайлівна

*доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри історії, археології і філософії*

Поправко Ольга Вікторівна

*кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри історії, археології і філософії,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Запорізька область*

Анотація. Тези презентують необхідність введення у традиційну сучасну освіту принципів конструктивістського підходу та діалогу як головного конструкту когнітивно-комунікативного повороту в освіті. Розкривається потенціал конструктивізму в модернізації та антропологізації освіти.

Ключові слова: індивідуалізація, комунікативно-діалогічна стратегія, логоцентризм, полідискурсивність, постмодернізаційні зміни, ціннісно-сміслові знання.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю підсилення сучасних освітніх змін (зокрема, концептуалізації та практичного супроводу підготовки нового вчителя для нової української школи) філософсько-освітніми стратегіями та рекомендаціями. Актуалізація теми мотивована насамперед спробою розв'язати низку суперечностей модернізації сучасної системи освіти на всіх її рівнях. Ці суперечності пов'язані, по-перше, з

продовженням навчання на основі об'єктивістського підходу, що передбачає трансляцію учням знання, яке у більшості випадків не має для них ціннісно-сміслового значення; по-друге, опрацювання значного обсягу абстрактного знання, яке у кращому випадку механічно запам'ятовується і відповідно (без аналізу, синтезу, інтерпретації, оцінки) не стає для особистості значущим, тобто таким, що впливає на мотивацію до навчання; по-третє, результативність навчання все ще залишається на рівні простого відтворення та технократично-інструментального володіння певними навичками тощо.

Головною проблемою у цій ситуації постає відсутність механізмів творення і трансляції концептуального (ціннісно-сміслового) та контекстуального (критично відрефлексованого, інноваційного) знання. Пізнавальна ситуація у такому розумінні актуалізується як необхідність індивідуального пошуку способів, засобів та прийомів осмислення епістемології, гносеології та методології нового знання, що відповідає сучасній антропологічній ситуації.

Нове знання потрібне передовсім педагогам і психологам, адже саме вони реалізують особистісно орієнтоване навчання й виховання, вчителям, які працюють у формальній та неформальній освіті й спираються у своїй діяльності на можливість індивідуального підходу, а також майбутнім учителям і учням, яким потрібне знання про:

- методологію саморозвитку особистості;
- професійний розвиток;
- комунікативно-діалогічну взаємодію з іншими людьми;
- інтелектуальний, етичний, культурно-духовний вимір індивідуального життя як мистецтва життєтворчості.

Філософсько-педагогічна наука накопичила значний досвід вирішення зазначеної проблеми, проте, про найбільш ефективний чинник розв'язання багатьох суперечностей навчання й виховання, яким є конструктивістський підхід у нашій освітній практиці відомо, на нашу думку, небагатьом теоретикам і практикакам. До того ж, дослідження представників

американської теорії і практики освіти, зокрема розробки конструктивістського підходу (Дж. Дьюї, Дж. Брунер, Ф.Ньюман, Ж.Піаже, М. Ліпман та інші) та індивідуалізації освіти й тьюторської діяльності (Е. Гордон, Ч. Меллі, Р. Морган, Д. Понтиселл та ін.) доводять, що реалізація конструктивістської парадигми становлення суб'єктності та саморозвитку учня не можлива без антропологічної теорії й практики [1; 2; 4].

До цього висновку учених ми пропонуємо додати ряд позицій, що знайшли відображення у наших дослідженнях, серед яких значна роль належить теоретичному обґрунтуванню та практичному впровадженню найважливішого конструкту пізнання та вибудовування алгоритмів діяльності, яким є діалог, та теоретичному обґрунтуванню комунікативно-діалогічних стратегій [3], розробці моделі індивідуалізації іншомовної освіти (тьюторський супровід), визначенню ролі дискурсів та життєвого світу у розвитку культури тощо.

Перше. Так, діалог у більшості випадків освітньої діяльності не використовується у повній мірі, або розуміється і як загальна форма спілкування (бесіда, розмова тощо). У такий спосіб (без урахування специфіки й мети діалогу, якою є розуміння, що “знімає” нерозуміння, суперечність тощо) діалог не “працює” як емерджент, що надає нової якості руху до досконалості, компетентності й успішності засвоєння ціннісного знання.

Підтвердженням цієї думки є дослідження американських та вітчизняних учених, які довели, що результативність навчання та його епістемологічна, зокрема ціннісно-смілова, наповненість у засвоєнні навчального матеріалу при читанні, слуханні і навіть розмовах (без діалогу) оцінюються на 20–30 %. У той самий час, діалог збільшує засвоєння до 70–80 %. Усе це спонукало нас створити та апробувати модель розв'язання зазначених суперечностей на основі імплементації ідеї діалогу як конструкту підвищення ефективності діалогічного навчання.

Друге. Наступним конструктом здобування нового знання треба вважати індивідуалізацію навчальної діяльності з посиленням антропопрактичним супроводом, який отримав назву тьюторства. Ця діяльність набула поширення й позитивного досвіду в американській конструктивістській освіті та у вітчизняному неформальному іншомовному навчанні.

На основі аналізу досвіду цієї діяльності ми пропонуємо створити діалогічно-комунікативну платформу презентації результатів навчання тьюторантів, яким вдалось перетворити безособистісні знання в індивідуальні освітні програми та в індивідуальні освітні траєкторії.

Третє. У традиційній системі освіти головним завданням все ще залишається засвоєння сталих раціональних наукових знань, здобутих за канонами логоцентризму, тобто за визнанням пріоритету теорії над практикою. Постмодернізаційні зміни сьогодні торкнулися також і методології отримання нового знання, а саме вимогою часу стало положення про творення нового знання у комунікативно-діалогічній взаємодії, що відбувається у навчальному процесі.

Концептуалізація запровадження у навчання принципів конструктивістського підходу у цьому напрямі також пов'язана з діалогом як головним конструктом пізнання і діяльності, що забезпечить не тільки введення полідискурсивності (у тому числі й дискурс життєвого світу) у навчання, а й уможливить імплементацію ідей синергетичної парадигми, холістичного підходу, в яких діалог подається як конструкт смислогенезу Ното educandus та емерджент розгортання особистісних властивостей у конкретно-предметну площину.

Практико орієнтована площина конструктивізму повинна включати, на нашу думку, усі структурні компоненти (напрями) освітньої діяльності, а саме:

- діагностично-мотиваційний напрям, що передбачає створення нових та адаптацію відомих методик визначення рівня особистісних прагнень

учня до навчання, освітнього та життєвого досвіду, володіння алгоритмами засвоєння знань, комунікативно-діалогічною компетентністю та рефлексією;

- проєктний напрям реалізує система семінарів, тренінгів, майстер-класів щодо складання індивідуальних освітніх програм, проєктів індивідуальних освітньо-культурних траєкторій, розробки моделі антропологічної експертизи діалогічного навчання;

- реалізаційний напрям, який передбачає навчання діалогічної компетентності як конструкту комунікативних стратегій;

- аналітичний напрям, який пов'язаний з аналізом та презентацією результатів навчання, встановленням меж антропологічного розширення особистісно-ціннісного, смислового самовизначення та саморозвитку, з моніторингом результатів і проблем майбутнього розвитку.

Резюмуючи обґрунтування ролі конструктивізму в освіті, яка має відповідати на виклики часу, а саме формувати у людини життєву компетентність у складних, мінливих та невизначених умовах суперечливого світу у такий спосіб, щоб людина була здатною конструктивно, інтелектуально, етично і духовно вирішувати увесь комплекс проблем спільності.

Список використаних джерел

1. Дьюи Дж. Психология и педагогика мышления / пер.с с англійського Н. М. Никольского под редакцией Н. Д. Виноградова. М. : Просвещение, 1999. 248 с.

2. Пиаже Ж. Психология интеллекта. *Избранные психологические труды* / пер. с фр., коммент. В. А. Лукова. М. : Международная педагогическая академия, 1994. С. 51–235.

3. Троїцька О. М. Діалог і толерантність у культурно-освітньому просторі вищої школи : монографія. Мелітополь : Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 312 с.

4. Newman F. M., Marks H. M., Gamoran A. Authentic Standards that Boost Student Performance. *Issues in Restructuring School*. 1995. № 8. P. 1.–12.